

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR

BANU ÖZDEMİR VE CANSU ÖZDEMİR BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2021/27846
Karar Tarihi : 31/10/2024

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ
İrfan FİDAN
Muhterem İNCE
Yılmaz AKÇİL
Raportör : Murat İlder DEVECİ
Başvurucular : 1. Banu ÖZDEMİR
2. Cansu ÖZDEMİR
Vekili : Av. Murat ÖZDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; kolluk görevlileri tarafından yapılan denetimde gösterilen ağır ihmal sonucunda ölüm olayının meydana gelmesi, bu olaydan sorumlu görevliler hakkında yürütülen ceza soruşturmasının etkisiz olması ve bilinci kapalı durumda hastaneye getirilen hastanın yoğun bakım ünitelerinin dolu olmasından dolayı makul olmayan bir süre sonra başka hastaneye nakledilmesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 4/5/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucular Bursa'da yaşamaktadır. Başvurucu Banu Özdemir'in eşi, başvuru Cansu Özdemir'in babası olan 1973 doğumlu E.Ö. başvuruya konu olayın yaşandığı 17/6/2019 tarihinde taksi şoförlüğü yapmaktadır. E.Ö. yemek molası için eve gitmek üzere aracı ile yola çıktıktan bir süre sonra trafik polisleri tarafından durdurulmuştur. E.Ö. ye alkol kontrolü yapılmış ve E.Ö.nün alkolsüz olduğu tespit edilmiştir. Polisler bu kez

E.Ö.nün uyuşturucu kullanmış olabileceğinden şüphelenerek ilgili polis ekibine haber vermiştir. E.Ö.nün sağlık durumunun kötüleştiği anlaşıncı olay yerine ambulans çağrılmıştır. E.Ö. gelen ambulansla önce Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesine, buradan da özel bir hastaneye götürülüp yoğun bakım ünitesine alınmıştır. E.Ö. bilinci kapalı hâlde getirildiği hastanede tedavi görmektesyken 22/6/2019 tarihinde vefat etmiştir.

6. Polis memurlarınca olay günü saat 21.05'te düzenlenen tutanağa göre E.Ö., alkolsüz olduğu belirlenmesine rağmen ayakta duramayacak şekilde dengesizdir ve kendisinden alınan bilgiye göre bir sağlık sorunu yoktur.

7. Başvurucular, E.Ö.nün ölümüne polis memurlarının ihmali davranışlarının neden olduğu iddiasıyla 5/7/2019 tarihinde Bursa Cumhuriyet Başsavcılığına (Cumhuriyet Başsavcılığı) bir dilekçe sunmuştur. Verdikleri dilekçede başvurucular; durdurulduktan sonra rahatsızlandığını söylemesine rağmen yakınlarının polislerce alkol ölçüm cihazına üfletilmesi sonucunda beyin kanaması geçirdiğini, ölçüm sonrasında alkolsüz olduğu anlaşılmamasına ve yakınlarının iyi olmadığı görülen sağlık durumuna rağmen olay yerine ambulans çağırılması yerine uyuşturucu madde etkisinde olduğu değerlendirilerek görevli memurlara haber verilip bu memurların gelmesinin beklendiğini, olayı başkalarından öğrenip olay yerine gelen E.Ö.nün iş arkadaşı M.A.nın E.Ö.ye yardım etmek istediğini ancak polislerce engellendiğini, uyuşturucu konusunda görevli polis memurların ölenin sağlık durumunun iyi olmadığını görüp neden bir ambulans çağırılmadığını olay yerindeki polislerle sorduklarını ve yakınlarının olay yerinde 1 saat 20 dakika boyunca bekletildiğini iddia etmiştir.

8. Cumhuriyet Başsavcılığı, Bursa Valiliğinden (Valilik) polis memuru M.A.Ş. ve ilgili polis memurları hakkında soruşturma izni istemiştir.

9. Valiliğin İl Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğünde görevli bir emniyet müdürüne yaptırdığı ön incelemede başvurucuların, polis memurlarının ve görgü tanıklarının ifadeleri alınmıştır.

i. Başvurucu Banu Özdemir olay günü kızı Cansu Özdemir'i telefonla arayıp birkaç dakika sonra eve geleceğini söylemesine ve aradan 20-25 dakika geçmesine rağmen eşinin eve gelmediğini, telefonunu aradıklarını ancak eşinin telefona cevap vermediğini, bunun üzerine eşinin kardeşi Er.Ö.yü telefonla aradıklarını, Er.Ö.nün ne olduğunu öğrenmeye çalıştığını ve söylediğine göre Er.Ö.nün E.Ö.yü kaldırımda sırtını duvara yaslamış şekilde otururken, başı yana düşmüş ve ağzından köpüklenmiş sıvı gelmekteyken gördüğünü beyan etmiştir.

ii. Başvurucu Cansu Özdemir de başvurucu Banu Özdemir'in ifadesiyle benzer yönde beyanda bulunmuştur.

iii. Er.Ö. olay yerine gittiğinde kardeşini bir kaldırımın üzerinde duvara yaslanmış, sol kolunu zemine dayamış, başı yana düşmüş ve ağzından sıvı akar şekilde gördüğünü, trafik memurlarının bu sırada düzenledikleri ceza tutanağı ile ilgilendiklerini hatta E.Ö.nün tutanağı sağlık durumu nedeniyle imzalanamadığını tutanakta açıkladıklarını, bir süre sonra gelen ambulansı kimin çağırdığını bilmediğini söylemiştir.

iv. E.Ö. ile aynı taksi durağında çalışıp olaydan haberdar olmasıyla olay yerine giden M.A.; E.Ö.yü bir kaldırımda oturmuş, sırtını duvara yaslanmış ve sol kolu üzerine yatmış şekilde görünce trafik ceza tutanağı düzenleyen trafik polislerine ambulans çağırıp çağırmadıklarını sorduğunu, memurların E.Ö.nün uyuşturucu kullandığından şüphelendiklerini ve ambulansı haber verdikleri asayiş ekibinin çağıracağını söylediklerini, E.Ö.nün uyuşturucu kullanmadığını bildiğini ve E.Ö.nün sağlık durumunun kötü gittiğini söyleyerek durumu ailesine bildirmek istediğini polislere ifade ettiğini ancak görece yaşlı olan polis memurunun *“Ailesi buraya gelirse kargaşa çıkabilir, daha sonra haber verin.”* dediğini, olay yerine gelmesinden yirmi dakika sonra olay yerine bir başka polis ekibinin geldiğini, gelen polis ekibi ile olay yerindeki trafik polisleri arasında ambulans çağırma konusunda bir konuşma geçtiğini, gelen ekibin trafik polislerine *“Niye bizi çağırдыңız, ambulans çağırmadınız?”* diye sorup olay yerine ambulans talep ettiğini, E.Ö.nün bir süre sonra gelen ambulans görevlilerinin sorularına yanıt veremediğini beyan etmiştir.

v. Olay yerindeki trafik polislerinin çağrısı üzerine olay yerine giden polis memurları K.P. ve S.N.A. trafik ekiplerinin kontrolünde alkol veya uyuşturucu kullanmış kişinin olduğu anons edilince önce ellerindeki işi bitirdiklerini, anonstan on beş yirmi dakika sonra olay yerine vardıklarını, anonsta belirtilen kişiyi kaldırımda oturmuş, sırtını duvara yaslamış ve sol kolu üzerine eğilmiş olarak gördüklerini, trafik ekibine kişinin önce hastaneye götürülerek tedavi edilmesi gerektiğini söyleyerek ambulans çağırıp çağırmadıklarını sorduklarını, görece yaşlı olan polisin ambulans çağırma işinin polis merkezi amirliğine ait olduğunu söylediğini, olay yerine 112 Acil Servis ekibi talep ettiklerini, ekip geldiğinde şoförün ekip görevlilerine tepki vermediğini, olay yerine varmaları ile 112 Acil Servis ekibinin taksi şoförünü alıp olay yerinden ayrılması arasında yaklaşık 15 dakika olduğunu ifade etmiştir.

vi. Olayı evlerinin balkonuna çıkarak gören tanık D.U. memurların durdurdıkları taksiden inen şoförün hâlden rahatsız olduklarını, taksi şoförünün araçtan indikten sonra binalarının karşısındaki binanın duvarının dibine oturduğunu, başıyla bazı hareketler yaparak memurlara bir şeyler anlatmaya çalıştığını, memurların şoföre ehliyeti olup olmadığını sorduğunu, şoförün cevap verememesi üzerine kim olduğunu araştırdıklarını, taksi şoförünün olay yerinde yaklaşık bir saat kaldığını beyan etmiştir. D.U.nun eşi H.U. ise polis memurlarının ellerindeki tablet bilgisayardan bir şeyler sorguladıklarını, yerde yatan taksi şoförünün ayağa kalkmak istediğini ancak kalkamadığını, memurların bu kişinin duvara yaslanmasını sağlayarak oturttuklarını, telefonla aradığı bir arkadaşına taksi ile ilgili bilgi verdiğini ve bu arkadaşından taksinin bağlı olduğu durağı arayarak şoförle ilgilenmelerini söylemesini istediğini, bir süre sonra olay yerine aynı durağa bağlı bir taksinin geldiğini, olay yerinde olan memurların şoförle hiç ilgilenmediklerini söylemiştir.

10. Polis memuru M.A.Ş.nin ön incelemeye sunduğu görüntülerin çözümüne ilişkin tutanağa göre polis memurları M.A.Ş. ve D.D., E.Ö.ye bazı sorular sormuş, E.Ö. ise bu sorulara cevap vermeden isteneni yapmıştır. Hareketleri kontrolsüz olan E.Ö. sendeleyerek bir kaldırıma oturmuş, duvara ve sol kolu üzerine yaslanmıştır.

11. Muhabere Kaydı Çözümleme Tutanağı'na göre olay günü saat 20.14'te Haber Merkezi, maddi hasarlı bir trafik kazası anonsu yapmış ve şoförün alkollü olduğu yönünde bilgi olduğunu bildirmiştir. Saat 20.28'de memurlar şoförün alkollü olmadığını ancak uyuşturucu madde kullandığından şüphelendiklerini beyan ederek Haber Merkezinden olay yerine başka bir polis ekibi göndermesini istemiştir. Memurlar saat 20.44'te Haber Merkezine anons geçerek polis ekibine haber verilip verilmediğini sormuştur. Haber Merkezi ise bir ekibe haber verildiğini ancak yeniden bu konuda bir uyarı vereceklerini memurlara bildirmiştir. Memurlar, saat 21.20'de Haber Merkezine şoförün gelen polis ekibine teslim edildiğini ve bu ekibin şoförü ambulansla hastaneye gönderdiğini anons etmiştir.

12. Ön inceleme sonucunda; taksiye ait GPRS kayıtlarına göre memurlarca olay yerinde gerçekleştirilen işlemlerin 1 saat 6 dakika sürdüğü, olay yerine polis merkezinden başka bir ekip ile bir ambulansın çağırılması, ekip ve ambulansın olay yerine varması ve E.Ö.nün hastaneye sevkı arasında geçen sürenin makul olduğu, E.Ö.nün memurların sorduğu birtakım sorulara cevap verememesi ve bir sağlık sorunundan bahsetmemesinin sağlık durumunun anlaşılmasını güçleştirdiği kanaatiyle soruşturma izni verilmemesi önerisinde bulunulmuştur.

13. Valilik, ambulansın çağırılmasında ihmalleri olabileceği gerekçesiyle önerinin aksine M.A.Ş. ve D.D. hakkında soruşturma izni vermiştir.

14. M.A.Ş. ve D.D.nin soruşturma izni verilmesine ilişkin karara yaptıkları itiraz, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Birinci İdare Dava Dairesince reddedilmiştir.

15. Cumhuriyet Başsavcılığı, Valilik tarafından soruşturma izni verilmesinden sonra Yıldırım Beyazıt Polis Merkezine E.Ö. hakkında yapılan işlemleri sormuştur. Polis Merkezince verilen cevapta olay günü saat 20.10 sıralarında Haber Merkezine gelen kaza ihbarı üzerine olay yerine trafikten sorumlu bir ekibin gönderildiği, E.Ö.nün alkol muayenesinde alkolsüz çıktığı, sağlık sorunu olup olmadığının sorulduğu ancak E.Ö.nün sağlık sorunu olmadığını beyan ettiği, şahsın dengesiz olması nedeniyle uyuşturucu kullandığı şüphesi ile bir ekibin çağırıldığı, diğer ekibin gelmesinin ardından E.Ö.nün bir ambulans ile hastaneye gönderildiği belirtilmiştir.

16. Soruşturmada ifadeleri alınan memurlar D.D. ve M.A.Ş. ticari bir aracın park hâlindeki başka bir araca çarparak kaza yerinden ayrıldığı ve çarpan araç şoförünün alkollü olabileceği ihbarını almaları üzerine olayın gerçekleştiği mahalleye giderek alkol ölçüm cihazı kullanmak suretiyle aracın sürücüsü E.Ö.nün alkollü olup olmadığını kontrol ettiklerini, E.Ö.nün alkollü çıkmaması ancak öyleymiş gibi davranması nedeniyle uyuşturucu madde kullanmış olabileceğini değerlendirerek ilgili polis ekibini çağırıldıklarını, gelen ekiple birlikte olay yerine bir ambulans çağırılarak E.Ö.nün hastaneye gönderildiğini ifade etmiş ve suçlamaları kabul etmemiştir.

17. Kolluk tarafından düzenlenen 17/6/2019 tarihli tutanağa göre E.Ö.nün kaldırıldığı Yüksek İhtisas ve Eğitim Hastanesinde görevli Dr. S.A. durumu öğrenmek için hastaneye gelen polislere E.Ö.nün herhangi bir türden uyuşturucu madde etkisi altında olmayıp yüksek tansiyona bağlı beyin kanaması geçirdiğini söylemiştir. Aynı tutanağa göre E.Ö. belirtilen tarihte hastanenin acil servis bölümünün bitişiğindeki yoğun bakım ünitesinde tedavi görmektedir. Cumhuriyet Başsavcılığının yazısına cevap veren özel hastane ise 18/6/2019 tarihinde Yüksek İhtisas ve Eğitim Hastanesinden *subaraknoid* (insan beyninin bir

bölümü) kanama nedeni ile *entübe* hâlde getirilen E.Ö.nün genel yoğun bakım ünitesi destek ihtiyacından dolayı 112 Acil Servis ambulansı aracılığıyla getirilip hastanelerinin yoğun bakım ünitesine kabul edildiğini, getirildiğinde genel durumunun kötü, şuurunun ise kapalı olup 21/6/2019 ve 22/6/2019 tarihlerinde E.Ö.ye beyin ölümü tanısıyla birtakım testler yapıldığını, 22/6/2019 tarihinde yapılan test sonucunda beyin ölümünün gerçekleştiği kanaatine varıldığını bildirmiştir.

18. Cumhuriyet Başsavcılığının ölüm ile polis memurlarının eylemleri arasında illiyet bağı olup olmadığı hususunda görüş talep etmesi üzerine Adli Tıp Kurumu Başkanlığı 1. Adli Tıp İhtisas Kurulunca (İhtisas Kurulu) düzenlenen 5/10/2020 tarihli raporda; ölümün patolojik kökenli (travmatik olmayan) beyin kanaması ve beyin kanamasına bağlı olarak gelişen komplikasyonlar sonucu meydana geldiği, alkol ve uyuşturucu madde kullanımına bağlı nörolojik bulgular ile beyin kanamasına bağlı nörolojik bulguların benzer olup hekim olmayan kişiler tarafından ayırımının yapılmasının beklenmemesi nedeniyle ölüm olayında memurların kusuru olmadığı açıklanmıştır. İhtisas Kurulu, ölede beyin kanamasının ortaya çıkması nedeniyle kazanın meydana geldiğini de aynı raporda değerlendirmiştir.

19. Cumhuriyet Başsavcılığı 23/10/2020 tarihinde şüpheli polis memurları M.A.Ş. ve D.D. hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

“...

Trafik Polis Memurlarının yaka kamerasındaki kayıtların incelenmesinde de görüntülerin şüphelilerin savunmaları ile uyumlu olduğunun görüldüğü,

...

...[Ö]zellikle adli tıp raporu ile kamera kayıtları nazara alındığında [E.Ö.nün] vefat olayında polis memurlarına kusur atfedilemeyeceği, bu sebeple kovuşturma yapılamayacağı sonuç ve kanaatine varılmıştır.”

20. Başvurucuların anılan karara itirazı, Bursa 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin 26/3/2021 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

21. Başvurucular, nihai kararı 7/4/2021 tarihinde öğrenip 4/5/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Anayasa Mahkemesinin 31/10/2024 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

23. Başvurucular, yaşam hakkı ile etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bu iddiaları kapsamında başvurucular, yakınlarının polis memurlarının ağır ihmali nedeniyle ölmesinden, buna rağmen memurlar hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verilip bu karara yönelik itirazlarının reddedilmesinden yakınmıştır. Ayrıca başvurucular, hastanedeki yoğun bakım ünitesinin dolu olduğu gerekçesiyle yakınlarının 14 saat sonra

başka bir hastaneye nakledilmesinden şikâyet edip hastanelerin yoğun bakım ünitelerinin dolu olduğu gerekçesiyle tedaviye muhtaç kişilerin tedavilerinin yapılmamasından kaynaklanan ölümlerden kamu makamlarının sorumlu olduğunu iddia etmiştir.

24. Bakanlık görüşünde, yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

B. Değerlendirme

25. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurunun yaşam hakkı kapsamında fakat -başvurucuların hem kolluk görevlilerinden hem sağlık görevlilerinden yakındıkları dikkate alınarak- iki başlık altında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

26. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı" kenar başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, yaşama... hakkına sahiptir."

27. Anayasa'nın "Devletin temel amaç ve görevleri" 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri ... kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Sağlık Görevlileri Hakkındaki İddialar

28. Başvurucular, yakınları E.Ö'nün hayati tehlikesi olmasına rağmen sevk edildiği hastanenin yoğun bakım ünitesinin dolu olduğu gerekçesiyle 14 saat sonra başka bir hastaneye gönderildiğini ve acil sağlık hizmetinin sunulmasındaki ihmalin yakınlarının ölümünde etkili olduğunu ileri sürmüştür.

29. Kasten ya da saldırı veya kötü muamele sonucu meydana gelen ölümlerde Anayasa'nın 17. maddesi gereğince devletin sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verebilecek nitelikte cezai soruşturmalar yürütme yükümlülüğü bulunsa da kasıtlı olmayan eylemler açısından farklı yaklaşım benimsenebilir. Bu bakımdan genel olarak ihmal suretiyle ortaya çıkan diğer ölümlerde olduğu gibi tıbbi ihmal sonucu ortaya çıktığı iddia edilen, bir başka ifadeyle bir tedavinin kusurlu, yanlış veya gecikmiş olması ya da sağlık çalışanlarının tedavi sırasındaki koordinasyon eksiklikleri sonucu meydana geldiği ileri sürülen ölüm olaylarında da etkili bir yargısal sistem kurma yönündeki pozitif yükümlülük; mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması ile yerine getirilmiş sayılabilir (Zeki Kartal, B. No: 2013/2803, 21/1/2016, § 78; Ayhan Keçeli ve diğerleri, B. No: 2019/24231, 23/2/2022, § 84).

30. Ölümün tıbbi ihmalden değil de sağlık durumunun ciddiyeti bilinen ya da bilinmesi gereken hastaya gerekli acil sağlık hizmetinin sunulmaması sonucu meydana geldiği ya da sağlık hizmetlerinde var olan ve yetkililerce bilinen veya bilinmesi gereken ancak ortadan kaldırılması için gerekli önlemlerin alınmadığı sistemsel ya da yapısal bir işlevsizliğin hastanın sağlık hizmetlerinden yoksun kalarak ölmesine neden olduğu durumlarda sorumlular aleyhine hiçbir suçlamada bulunulmaması ya da bu kişilerin yargılanmaması yaşam hakkının (maddi ve/veya usul boyutu yönünden) ihlaline neden olabilir (*Kenan Sayın*, B. No: 2013/5376, 14/10/2015, § 47; *Ayhan Keçeli ve diğerleri*, § 85). Nitekim Anayasa Mahkemesi, başvuru sahiplerinin hükümlü olarak bir ceza infaz kurumunda tutulan yakınlarının çıkan bir yangında yanması sonrasında yanık tedavi üniteleri bulunan sağlık kuruluşları tarafından kabul edilmemesinin konu edildiği *İrfan Durmuş ve diğerleri* (B. No: 2014/4153, 11/5/2017, §§ 108-110) başvurusunda, başvuru sahiplerinin ceza soruşturmasına ilişkin başvuru yolunu tüketmelerini başvurunun incelenmesi için yeterli görmüştür.

31. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur (*İsmail Buğra İşlek*, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17). Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup buna uygun davranılmadığı takdirde ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır (*Bayram Gök*, B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 17): Bu kapsamda temel hak ve hürriyetlerle ilgili hukuk sisteminin koruma mekanizmalarının öncelikle işletilmesi gerekmektedir (*Şehap Korkmaz*, B. No: 2013/8975, 23/7/2014, § 33).

32. Somut olayda sağlık görevlilerinin ihmaline ilişkin şikâyetin ilk kez Anayasa Mahkemesi önünde dile getirildiği görülmüştür.

33. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Kolluk Görevlileri Hakkındaki İddialar

34. Kolluk görevlilerinin ihmali hakkında yürütülmesi gereken soruşturmanın türü, devletin Anayasa'nın 17. maddesi kapsamındaki yükümlülüklerinin esası ile yakından ilgilidir. Bu nedenle başvuru yollarının tüketilmesine ilişkin kabul edilebilirlik ölçütü yönünden yapılacak değerlendirme esas incelemesiyle birlikte yapılmalıdır. Öte yandan ihlal iddiası açıkça dayanaktan yoksun olmadığı gibi diğer kabul edilebilirlik ölçütleri yönünden başvuruda bir eksiklik de bulunmamaktadır. Bu nedenle kolluk görevlilerinin ihmali ile ilgili olarak yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

35. Anayasa'nın yaşam hakkını güvence altına alan 17. maddesinin kendisine yüklediği pozitif yükümlülükler uyarınca devlet, yetki alanındaki bireylerin yaşamlarını kamu görevlileri ile diğer bireylerin eylemlerinden hatta kişilerin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma ödevi altındadır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, B. No: 2012/752, 17/9/2013, §§ 50, 51).

36. Koruma ödevinin yerine getirilebilmesi için devletin yaşam hakkına yönelik tehdit ve risklere karşı caydırıcı ve koruyucu yasal ve idari çerçeveye oluşturmaları (*İpek Deniz ve diğerleri*, B. No: 2013/1595, 21/4/2016, § 149; T.A. [GK], B. No: 2017/32972, 29/9/2021, § 135), bir kişinin yaşamına yönelik gerçek ve yakın bir tehlike olduğunun kamu makamlarınca bilindiği ya da bilinmesi gerektiği durumlarda organları veya görevlileri aracılığıyla makul ölçüler çerçevesinde ve bu tehlikenin gerçekleşmesini önleyebilecek şekilde önlemler alması (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 53; T.A., § 136) hatta önceden belirlenebilir bir veya daha fazla bireyin yaşamına yönelik bir tehdit söz konusu olmasa bile kişilerin yaşamını korumak için genel güvenlik tedbirleri alması gerekir (*Mehmet Çetinkaya ve Maide Çetinkaya*, B. No: 2013/1280, 28/5/2014, § 59). Öte yandan yetkili makamlardan yaşamla ilgili her türlü potansiyel tehdidin gerçekleşmesini önlemek için somut tedbirler alması beklenemeyeceği (*Mehmet Çetinkaya ve Maide Çetinkaya*, § 60) gibi- özellikle insan davranışlarının öngörülemezliği, öncelikler ve kaynaklar değerlendirilerek yapılacak işlem veya yürütülecek faaliyet tercihi dikkate alındığında- koruma yükümlülüğünün kamu makamları üzerinde aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanması da mümkün değildir. Ayrıca hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması için pek çok yöntem benimsenebilir ve mevzuatta düzenlenmiş herhangi bir tedbirin yerine getirilmesinde başarısız olursa bile pozitif yükümlülükler diğer bir tedbirle yerine getirilebilir. Unutulmaması gerekir ki yaşam hakkının gerektirdiği pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmesi kapsamında alınacak tedbirlerin belirlenmesi idari ve yargısal makamların takdirindedir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 53; *Bilal Turan ve diğerleri (2)*, B. No: 2013/2075, 4/12/2013, § 59; T.A., § 136, 137).

37. Pozitif yükümlülüğü kapsamında devletin yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurma yükümlülüğü de vardır. Bu yükümlülük, kamusal olsun veya olmasın yaşam hakkının tehlikeye girebileceği her türlü faaliyet bakımından geçerlidir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 52; T.A., § 134).

38. Yaşam hakkının ihlaline kasten sebebiyet verilmemiş ise etkili bir yargısal sistem kurma yönündeki pozitif yükümlülük her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmez. Mağdurlara hukuki, idari hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 59; *Nafila Sevin Ergün Sefada ve diğerleri* [GK], B. No: 2014/14844, 1/12/2016, § 63). Bununla birlikte anılan yükümlülük, yaşam hakkının ihlaline kasten sebebiyet verilmediği bazı istisnai hâllerde ceza soruşturması yürütülmesi gerektirebilir (etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünün ceza soruşturmasını gerektirdiği durumlara örnekler için bkz. *Nuran Seslioğlu*, B. No: 2014/13765, 9/1/2018; *Bedrettin Yalçın ve diğerleri*, B. No: 2014/16380, 9/1/2018; *Dilek Genç ve diğerleri* [GK], B. No: 2014/3944, 1/2/2018; *Naziker Onbaşı ve diğerleri*, B. No: 2014/18224, 9/5/2018; *Burcu Demirkaya ve Yücel Demirkaya*, B. No: 2015/1232, 30/10/2018; *Aydın Keskin*, B. No: 2019/4746, 17/11/2021; *Abdülkadir Yılmaz ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/13649, 29/1/2020; *Serap Sivri*, B. No: 2019/6198, 23/11/2021).

39. Etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünün ceza soruşturmasını gerektirdiği hâllerde yürütülen soruşturmanın Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek ölüm olayını aydınlayabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmesi, soruşturma makamlarının olaya karışan kişilerden bağımsız olması, soruşturmanın makul bir özen ve süratle yürütülmesi, soruşturmanın veya sonuçlarının gerektiği ölçüde

kamu denetimine açık olması ve meşru menfaatlerini korumak için ölen kişinin yakınlarının soruşturma sürecine gerekli olduğu ölçüde katılabilmesi gerekir. Ayrıca soruşturma sonucunda alınan karar; soruşturmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayanmalıdır (*Serpil Kerimoğlu*, §§ 57, 58; *Cemil Danışman*, B. No: 2013/6319, 16/7/2014, §§ 98-100; *Fatma Akın ve Mehmet Eren* [GK], B. No: 2017/26636, 10/11/2021, § 99). Sözü edilen soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve vuku bulan ölüm olayında sorumlular ile sorumlulukları tespit etmektir (*Cemil Danışman*, § 97; *Narin Kurt* [GK], B. No: 2018/2540, 1/12/2022, § 91).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

40. Başvurucular, öncelikle yakınları E.Ö'nün yaşamının korunması için alınması gereken tedbirlerin alınmaması nedeniyle yaşam hakkının koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutunun ihlal edildiğini öne sürmüştür.

41. E.Ö. başvuru dosyasındaki bilgi ve belgelerden açıkça anlaşıldığı üzere geçirdiği beyin kanaması nedeniyle bir trafik kazasına karışmış, kaza yerinden ayrılıp evine doğru gitmekte iken kazayı ihbar alan trafik polislerince yolda durdurulmuştur. Geçirdiği beyin kanamasının etkisiyle E.Ö. araçtan kontrol için indirildiği andan itibaren ayakta duramayacak şekilde dengesizdir. Alkol ölçüm cihazı ile yapılan ölçümde alkolsüz olduğu anlaşılan E.Ö. sağlık durumunun kötü olması nedeniyle bir süre sonra yoldaki bir kaldırıma oturmuş, destek almak amacıyla duvara yaslanmış, daha sonra başını dik tutamayacak hatta ağzından köpüklenmiş sıvı gelecek hâle gelmiştir.

42. Durumu değerlendirmek için yetkin sağlık uzmanı olmalarına gerek olmamasına rağmen trafik polisleri, E.Ö'nün mevcut hâlinin sebebine odaklanmış; E.Ö'nün sağlık durumunu, öncesinde herhangi bir rahatsızlığının bulunup bulunmadığını E.Ö.ye sorarak muhakeme etmeyi tercih etmiş; iddialarına göre sağlık sorunu olmadığına yönelik cevap alınca -bir kazaya karıştığını bildiklerinden olsa gerek- E.Ö'nün olsa olsa uyuşturucu maddenin etkisi altında olduğunu düşünmüş ancak bu hâlde dahi E.Ö. için ölümcül bir durumun söz konusu olabileceğini değerlendirmemiştir (bkz. §§ 9, 10). Oysa somut olayda olduğu gibi geçirilen bir beyin kanaması veya başka sağlık sorunu nedeniyle trafik kazasının yaşanabileceğinin hatta kullanılan uyuşturucu maddenin ya da içkinin sürücülerin sağlığı üzerinde ağır birtakım etkiler meydana getirebileceğinin ilgili polislerce öngörülmesi gerekir. Ayrıca bir kişinin beyin kanaması ya da kalp krizi gibi ölümcül bir sağlık sorunu yaşaması için bu kişinin bilinen bir hastalığının var olması gerekmez. Bu sebeple o anki sağlık durumu dikkate alındığında E.Ö'nün ister uyuşturucu maddenin etkisiyle ister başka bir sebeple olduğu değerlendirilsin ölümcül bir tehlike altında olduğunun trafik polislerince bilinmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

43. Başvuru dosyasındaki bilgi ve belgelere göre trafik polisleri, E.Ö'nün yaşamı için var olan riske rağmen olay yerine bir ambulans çağırarak yerine E.Ö. hakkında ceza tutanağı düzenlemekle meşgul olmuş; uyuşturucu ile ilgili adli tahkikat işlemleri yapılabilmesi için yetkili polis memurlarının olay yerine gelmesini talep etmiş, E.Ö. ile aynı taksi durağında çalışıp olaydan haberdar olmasıyla olay yerine giden ve ambulans çağrılıp çağrılmadığını soran M.A.ya E.Ö'nün uyuşturucu kullandığından şüphelendiklerini ve haber verdikleri asayiş ekibinin ambulansı çağıracağını söylemiş, kendilerine E.Ö'nün uyuşturucu kullanmadığını ve E.Ö'nün sağlık durumunun kötü gittiğini söyleyen M.A.dan durumu E.Ö'nün ailesine bildirmemesini istemiştir. Üstelik olay yerine sonradan gelen polislerin

neden ambulans çağırmadıklarını sorması üzerine trafik polislerinden biri, ambulans çağırma görevinin polis merkezi amirliğine ait olduğunu söylemiştir. Hâlbuki bu sırada E.Ö. destek almak amacıyla duvara dayanmış, başını dik tutamayacak ve ağzından köpüklenmiş sıvı gelecek hâldedir. Trafik polislerinin bu tutumu, ambulansın E.Ö.nün durdurulmasının üzerinden bir saati aşkın bir süre geçtikten sonra olay yerine gelmesine ve E.Ö.nün sağlık durumunun ağırlaşmasına neden olmuştur. Neticede E.Ö. olay yerine çok geç gelen 112 Acil Servis ekibi görevlilerine tepki vermemiş ve sevk edildiği hastanede bir müddet tedavi görmesinin ardından sevk edildiği başka bir hastanede beyin kanaması ve beyin kanamasına bağlı olarak gelişen komplikasyonlar sonucu vefat etmiştir. Bu nedenle somut olayda etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünün ceza soruşturmasını gerektirdiği, bu bakımdan başvuru yollarının tüketilmesine ilişkin kabul edilebilirlik ölçütü yönünden başvuruda eksiklik bulunmadığı ve E.Ö.nün yaşamı için var olan riskin bilinmesi gerekmesine rağmen yaşamsal riskin gerçekleşmesini önleyebilecek şekilde makul ölçüler çerçevesinde önlemler alınmadığı değerlendirilmiştir.

44. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

45. Yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne dair usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddiaya gelince Cumhuriyet Başsavcılığı, başvurucların konuyla ilgili şikâyeti üzerine Valilikten soruşturma izni istemiştir. Yapılan ön incelemede başvurucların, polis memurlarının ve görgü tanıklarının beyanları alınmıştır. Hakkında ön inceleme yapılan M.A.Ş.nin sunduğu görüntülerin çözümü yapmıştır. Muhabere Kaydı Çözümleme Tutanağı ile E.Ö.nün kullandığı taksiye ait GPRS kayıtları ön inceleme dosyasına alınmıştır.

46. Soruşturma izniyle ilgili sürecin tamamlanmasının ardından trafik polisleri D.D.nin ve M.A.Ş.nin ifadelerine başvurulmuştur. Ayrıca Cumhuriyet Başsavcılığı, Yıldırım Beyazıt Polis Merkezinden E.Ö. hakkındaki işlemlerle ilgili bilgi almış ve polis memurlarının eylemleri arasında illiyet bağı olup olmadığı hususunda İhtisas Kurulundan görüş istemiştir. İhtisas Kurulunca düzenlenen raporda alkol ve uyuşturucu madde kullanımına bağlı nörolojik bulgular ile beyin kanamasına bağlı nörolojik bulguların benzer olup hekim olmayan kişiler tarafından ayırmanın yapılmasının beklenmemesi nedeniyle ölüm olayında polis memurların kusuru olmadığı belirtilince Cumhuriyet Başsavcılığı, D.D. ve M.A.Ş. hakkında kovuşturmayla yer olmadığına karar vermiştir.

47. Yürütülen soruşturmada E.Ö.nün sağlık durumunun değil sağlık durumunun sebebinin doğru tahlil edilip edilmediği üzerinde durulduğu ve Cumhuriyet Başsavcılığınca verilen kararın temelde İhtisas Kurulu tarafından hazırlanan rapora dayandığı görülmüştür. Anılan raporda alkol ve uyuşturucu madde kullanımına bağlı nörolojik bulgular ile beyin kanamasına bağlı nörolojik bulguların ayırt edilip edilemeyeceğine ilişkin soru cevaplandırılmıştır. Bu soruya yanıt aramak ilk bakışta isabetli görülebilir ve uzmanlığı olmayan kişilerden alkol ve uyuşturucu madde kullanımına bağlı nörolojik bulgular ile beyin kanamasına bağlı nörolojik bulguları ayırt etmesi beklenemeyeceği için olay yerine ambulansın çağırılmamasının ihmal olarak görülemeyeceği ileri sürülebilir. Ne var ki İhtisas Kurulunca yapılan tespit; trafik polislerinin E.Ö.nün beyin kanaması ya da benzer nitelikteki bir sağlık sorununu dikkate alarak olay yerine derhâl ambulans çağrımlarını gerektirmektedir. Kaldı ki E.Ö.nün olayın başından beri durumu, aldığı alkol veya uyuşturucu maddenin etkisiyle hareketlerini kontrol edemeyen ve sorulara cevap veremeyen bir kişinin

durumu ile farklılık göstermektedir zira E.Ö. trafik polislerinin kontrolü altında olduğu süre zarfında -birkaç kez ifade edildiği gibi- başını dik tutamayacak ve ağzından köpüklenmiş sıvı gelecek hâle gelmiştir. Bu hususlar açıkça E.Ö.nün acil tıbbi tedaviye ihtiyaç duyduğuna ve ölüm tehlikesi yaşadığına işaret etmektedir. Dolayısıyla olaydaki mesele, E.Ö.nün beyin kanaması geçirdiğinin fark edilip edilememesi değil olayı çevreleyen koşulların E.Ö.nün hayatının muhtemel tıbbi bir sebeple tehlike altında olduğunu gösterip göstermediğidir.

48. Sonuç olarak Cumhuriyet Başsavcılığı, soruşturmayı E.Ö.nün sağlık durumunun sebebinin doğru tahlil edilip edilmediği temelinde yürütmüş ve yukarıda ayrıntılı şekilde açıklanan olayın gerçekleşme koşulları (bkz. §§ 41-43) E.Ö.nün hayatının bir sebeple tehlike altında olduğunu göstermesine rağmen ihtiyaç duyduğu acil tıbbi tedaviye ulaşması için gerekli tedbirlerin alınmadığını dikkate almamıştır. O hâlde E.Ö.nün ölümü nedeniyle yürütülen soruşturma, Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği etkililikte değildir.

49. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

V. GİDERİM

50. Başvurucular; ihlalin tespitini, olay hakkında yeniden soruşturma yürütülmesini ve kendilerine manevi tazminat olarak 200.000 TL ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

51. Başvuruda yaşam hakkının maddi ve usul boyutlarının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. İhlal, kamu görevlilerinin ihmallerinden ve bu konuda yürütülen ceza soruşturmasının etkisizliğinden kaynaklanmıştır. Bu durumda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği soruşturma mercilerince yapılması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (*Mehmet Doğan* , B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)*, B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

52. Yaşam hakkının maddi ve usul boyutlarının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara taleplerine bağlı kalınarak net 200.000 TL manevi tazminatın müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Sağlık görevlilerinin ihmali nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kolluk görevlilerinin ihmali nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutu ile etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin yaşam hakkının ihlalinden doğan sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Bursa Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No:2019/57769) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara net 200.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 31/10/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.